

A Szótári Osztály 2009. évi jelentése

I. Az osztály fő feladatai a beszámolási évben

Az osztály fő feladata *A magyar nyelv nagyszótára 3. B-byte* kötetének szerkesztése és főszerkesztése, a 4. kötet *d* betűs címszavainak írása, valamint az *Új magyar tájszótár 5. Sz–Zs* kötetének szerkesztése, főszerkesztése.

II. Az év folyamán elért kiemelkedő kutatási és más jellegű eredmények, azok gazdasági-társadalmi haszna

A nagyszótári munkálatok keretében megtörtént a *b* betűs szócikkek szerkesztése és főszerkesztése, és folytatódott a *d* betűs szócikkek kidolgozása. Folytatódott az *e* és *é* betűs címszavak kiválogatása, befejeződött a bibliográfiai adatbázis kiegészítése az archivális cédulaanyag forrásainak keletkezési évszámaival. A tájszótári munkálatok keretében befejeződött az 5. kötet anyagának főszerkesztése és lektorálása.

A nagyszótári munkálatok keretében megtörtént a *b* betűs szócikkek szerkesztése és főszerkesztése, és folyt a *d* betűs szócikkek kidolgozása. Folytatódott a szócikkek lektorálása, szaklektorálása, morfológiai kódolása. Folytatódott az *e* és *é* betűs címszavak kiválogatása.

A szócikkírói munka megkönnyítése és gyorsítása érdekében megtörtént a bibliográfiai adatbázis kiegészítése az archivális cédulaanyag forrásainak keletkezési évszámaival. Az év folyamán egy szócikkíró betanítását végezte az osztály.

A tájszótári munkálatok keretében a megtörtént a szótár főszerkesztése és lektorálása, és folytak a szöveggondozási munkák.

Elkezdődött az új magyar etimológiai szótár előkészítése. Ennek keretében a magyar nyelvtörténet, a turkológia, a finnugrisztika, a szlavisztika, a latin, az indogermanisztika stb. területét képviselő szakemberek írásban, majd a meghívottak kerekasztal-beszélgetésen mondták el véleményüket a szótár koncepciójával kapcsolatban.

Az osztály munkatársai közül ketten folytatták egyéni felsőoktatási tevékenységüket, öten a tudományos közéletben végzett munkájukat, ketten második vagy harmadik szakos egyetemi tanulmányaikat, illetve ketten tovább dolgoztak doktori disszertációjukon. Egy munkatárs doktori szigorlatot tett.

III. Hazai és nemzetközi kapcsolatok bemutatása

Az osztály két munkatársa tanít mellékállásban felsőoktatási intézményben a PPKE BTK Magyar Nyelvészeti Tanszékén magyar nyelvtörténetet és dialektológiát, illetve a Miskolci Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén egyetemi tanárként stilsztikát.

Az osztály munkatársai kilenc tudományos testületi tagsággal rendelkeznek, valamint öt folyóirat, illetve sorozat szerkesztői vagy szerkesztőbizottsági tagjai.

Tudományos testületi tagságok:

MTA Nyelvtudományi Bizottság 1

az MTA Nyelvtudományi Bizottsága mellett működő Szótári Munkabizottság 2

az MTA Nyelvtudományi Bizottsága mellett működő Magyar Nyelvészeti Munkabizottság
2

MTA Magyar Nyelvi Bizottság 3

MTA Irodalomtudományi Informatikai Munkabizottság 1

Szerkesztőbizottsági tagságok:

Édes Anyanyelvünk

Lexikográfiai Füzetek

Magyar Nyelvőr

Névtani Értesítő

Nyelvtudományi Közlemények

Az osztály munkatársai 2 nemzetközi és 7 hazai tudományos és 1 ismeretterjesztő előadást tartottak.

Tudományos előadások:

III. Alkalmazott Nyelvészeti Doktorandusz Konferencia, Budapest, 2009. 02. 06.

V. Félúton Konferencia, Budapest, 2009. 04. 22.

Magyartanárok Egyesülete, Nyelvész Klub – Kossuth Klub. Budapest, 2009. 04. 23. (2 előadás)

6. Arbeitstreffen deutschsprachiger Akademiewörterbücher. Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. Berlin, 2009. 09. 02–05. (felkért plenáris előadóként)

Tudományos ülés az Újvidéki Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszéke megalapításának 50. évfordulóján, Újvidék, 2009. 10. 21.

ELTE Mai Magyar Nyelvészeti Tanszék (a tanszék oktatói számára tartott előadás), Budapest, 2009. 11. 25.

A Magyar Nyelv Éve alkalmából a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban rendezett konferencia, Budapest, 2009. 12. 03.

VI. magyar számítógépes nyelvészeti konferencia. Szeged, 2009. 12. 03. (társelőadóként)

IV. Fontosabb elnyert hazai és nemzetközi pályázatok rövid értékelése

V. Az év folyamán megjelent jelentősebb publikációk, szabadalmak és más bemutatható eredmények

1. Gerstner Károly: Das Großwörterbuch des Ungarischen – Tradition und Innovation. (6. Arbeitstreffen deutschsprachiger Akademiewörterbücher. Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. 02–05. 09. 2009, Berlin. 17 S.).
<http://dwb.bbaw.de/tagung09/pdf/Gerstner.pdf>
2. Ittész Nóra: A magyar nyelv nagyszótára. In Fábíán Zsuzsanna (szerk.): *Szótárírás és szótárírók*. Lexikográfiai füzetek 4. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2009.
3. Kemény Gábor: Prózastílus-jellemzés kvantitatív módszerrel (Krúdy Gyula három regénye és tíz novellája 1913-ból). *Magyar Nyelvőr* 133 (2009): 155–96.
4. Szabó Tamás Péter: Normatív viselkedés kialakulása a nyelvhasználatban. In Váradi Tamás (szerk.): *AlkNyelvDok. III. Alkalmazott Nyelvészeti Doktorandusz Konferencia*. MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 2009. 167–178. [Elektronikus dokumentum. A következő címen érhető el: <http://www.nytud.hu/alknyelvdok09/proceedings.pdf>]

VI. A kutatóhely 2009. évi tudományos teljesítményének főbb mutatói

(lásd külön)

VII. A Szótári Osztály 2010. évi fő kutatási céljai és annak forrásai

A nagyszótári munkálatokban folytatódik a *d* betűs szócikkek írása, a 4. *C–dzsuvás* kötet címszavainak szerkesztése, nyelvi-lexikográfiai és szaklektorálása, valamint a címszavak morfológiai kódolása. Megtörténnek a 3. *B–byte* kötet gépi ellenőrzési és szöveggondozási munkálatai. Amennyiben megteremthető a kötet kiadásának fedezete, sor kerül a tördelésre, korrektúrára és a nyomdai előkészítésre. Befejeződik az *e–é* betűs címszólista összeállítása, elkezdődik az *f* betűs címszavak kiválogatása. Az osztály öt új munkatárs betanítását tervezi.

Befejeződnek az *Új magyar tájszótár 5. Sz–Zs* kötetének szöveggondozási munkálatai, és megtörténik a kézirat számítógépes nyomdai előkészítése. Amennyiben a kiadás támogatására az Akadémiához benyújtott pályázat sikeres lesz, megjelenik a szótár.

Megtörténik az új magyar etimológiai szótár elveinek és adatbázis-formátumának kidolgozása, folyik a címszólista összeállítása, és próbaszócikkek készülnek a szótár anyagából.

Az osztály munkatársai közül többen folytatják egyéni kutató-, felsőoktatási, valamint a tudományos közéletben végzett munkájukat, illetve egyetemi vagy doktori iskolai tanulmányaikat. Egy doktori szigorlatra kerül sor.

A kutatás finanszírozása az intézeti költségvetésből történik. Az intézet lépéseket tesz egyéb források biztosítására *A magyar nyelv nagyszótára 3. kötete* kiadásának fedezetére.

Budapest, 2010. február 1.

Ittész Nóra
megbízott osztályvezető